

SERVICE MÉDICAL PLEIT VOOR VEILIGHEIDSPAN EN CENTRE OF EXCELLENCE

Eenduidige aanpak medische bij sportevenementen

Mathilde van Hulzen

Hogere snelheden, grotere belangen, fanatiekere sporters. De risico's van sportevenementen nemen volgens Service Médical evenredig toe. De bal ligt bij de sportbonden en de overheid.

Het Dagelijks Bestuur van de Regio IJssel-Vecht stelt het duidelijk in haar Handreiking geneeskundige advisering bij publiekevenementen. 'Bij de vergunningverlening wordt door de gemeenten tot op heden geen systematisch gebruik gemaakt van advisering vanuit de gezondheidszorg.' Dat geldt ook voor sportevenementen. En dat is jammer, vindt het Dagelijks Bestuur, want door alleen op het advies van (lokale) politie en brandweer af te gaan, blijven geneeskun-

Stichting Service Médical

voorzieningen ontbreekt

dige aspecten bij het voorkomen voor calamiteiten buiten beschouwing.

De verantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij sportevenementen is verdeeld over deelnemers, organisatie en gemeente. Aangezien de burgemeester verantwoordelijk is voor de openbare orde en veiligheid moet het lokale bestuur de kaders stellen door het afgeven van de noodzakelijke vergunning. Hierin kunnen allerlei criteria worden opgenomen, ook voor de medische voorzieningen tijdens een

evenement. Volgens de Vereniging Nederlandse Gemeenten moet dat ook zo blijven, omdat gemeenten nog steeds een belangrijke rol spelen bij de openbare gezondheidszorg, zoals bij evenementen.

Veel verschillen

Lokale aansturing heeft als voordeel dat specifieke omstandigheden binnen een gemeente kunnen worden opgenomen in de vergunningverlening. Maar het nadeel is dat er lokaal gezien erg veel verschillende werkwijzen en normeringen worden gehanteerd. Vooral voor (boven)regionaal opererende hulpverleningsorganisaties is dat lastig.

De Regio IJssel-Vecht heeft dat opgelost door een handreiking te schrijven met daarin de regionale vertaling van het landelijke VNG/GHOR model (Vereniging Nederlandse Gemeenten/Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen). Voornaamste aanbeveling is om de Regionale Geneeskundige Functie (RGF) bureaus een integraal geneeskundig advies te laten afgeven en dat mee te nemen in de gemeentelijke vergunningprocedure. Het RGF bureau fungeert dan als coördinator van alle geneeskundige diensten die bij een sportevenement zijn betrokken. Zoals de GGD, de ambulance-dienst, de Stichting Service Médical en het Rode Kruis.

Het RGF advies komt tot stand via een kwantitatieve en kwalitatieve risicoanalyse. Daarbij kan rekening worden gehouden met ervaringen uit eerdere edities van een evenement. Het advies richt zich op de benodigde inzet van zowel mensen als middelen.

Praktijk anders

Het nadeel van het GHOR model voor sportevenementen is dat daarbij alleen de toeschouwers aan bod komen. De geneeskundige begeleiding van de sporters laat het model over aan de sportbonden. Bovendien: wat op papier een waterdichte procedure lijkt, kan in praktijk heel anders uitpakken. Soms met dramatische gevolgen, zoals bij de Vierdaagse van Nijmegen in 2006 (zie kader). Jos Benders, arts en directeur van de Stichting Service Médical, concludeert: 'Het verloop van de Vierdaagse in 2006 heeft iedereen weer met de neus op de feiten gedrukt dat sportevenementen risico's met zich meebrengen.'

Service Médical is een bijzondere landelijke sportorganisatie en werd in 1985 opgericht door Benders. De stichting levert professionele medische begeleiding bij grote en kleine sportevenementen. Onder de 175 vrijwilligers zijn (sport)artsen, fysiotherapeuten, verpleegkundigen, sportmassieurs en andere medische en paramedische werkers. Ook beschikt de stichting over eigen ambulances en doktersauto's.

De inzet van voertuigen en medisch personeel bepaalt de organisatie van het sportevenement in samenspraak met Service Médical. Alle medische vrijwilligers hebben een BIG registratie (BIG staat voor Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg, waaraan allerlei wettelijke verplichtingen worden gesteld). De ambulances voldoen aan de Wet Ambulancevervoer. Bij ieder evenement zorgt Service Médical ook voor de benodigde arts. Hij of zij is verantwoordelijk voor de medische hulpverlening. Sommige sportbonden stellen ook eigen artsen ter beschikking. Deze hebben geen bevoegdheid

over medewerkers van Service Médical, maar kunnen wel als arts optreden. Daarnaast wordt er een dagcoördinator aangesteld, die zorg draagt voor de onderlinge afstemming.

Meer ernstige ongevallen

Jaarlijks behandelen de vrijwilligers van Service Médical zo'n tweeduizend patiënten. Dat worden er elk jaar meer. Ook de verwondingen nemen in ernst toe. 'De snelheden bij de wedstrijden worden steeds groter, de belangen ook en de sporters zijn steeds fanatieker', schetst Benders de situatie. 'Dus de risico's stijgen. Bij een wielervedstrijd bijvoorbeeld

'Het rapport maakt duidelijk dat er te veel sportbonden zijn met te weinig richtlijnen'

praat je over verkeersdrempels, overstekende honden en katten, opdoemende tegenliggers of slecht geparkeerde auto's aan de kant. We zien daardoor steeds meer ernstige ongevallen, waarbij we langer bezig zijn met stabiliseren om de patiënten vervolgens in stabiele toestand in het ziekenhuis te kunnen krijgen. Wat dodelijke ongelukken betreft, vormt 2006 bovendien een zwart jaar. De oorzaak van de toename van het aantal fatale sportincidenten kan ik niet zo snel aangeven. Bij de meer dan 250 wedstrijden die wij dit jaar begeleidde, bleef magere Hein gelukkig weg.' Benders noemt de Eneco toer als een sportevenement waarbij de medische voorzieningen prima zijn geregeld via Service Médical. 'Dat is echt nodig, ja. Je praat over meer dan honderd profrenners en meer dan honderd volgers die zich door onherbergzame delen van het land met hoge snelheid verplaatsen. Op de Afsluitdijk bijvoorbeeld heb je echt niet binnen het kwartier een reguliere ambulance opgetrommeld. Bovendien staan er duizenden toeschouwers langs

Veiligheid en gezondheid

Onder de noemer Veiligheid en Gezondheid wil de Stichting Service Médical de komende jaren alle betrokken partijen informeren over de aspecten voor burgers in het algemeen en sporters in het bijzonder. De eerste officiële publicatie van de stichting uit 2004 heeft als titel 'Sportevenementen en hun medische voorzieningen, een inventariserende studie'. Deze studie vormde voor Davey Driessen zijn stageopdracht bij de studie fysiotherapie aan de Hogeschool Zuyd te Heerlen. Driessen hield daarvoor een enquête onder sportbonden. Hij vroeg naar de medische richtlijnen bij de betreffende bond, naar het functioneren van de medische commissie en naar plannen om bestaande richtlijnen te herzien.

Uit het onderzoek werd duidelijk dat de bonden voor sporten waarbij een grotere kans bestaat op blessures meestal richtlijnen hanteren voor medische voorzieningen bij wedstrijden. Naarmate het risico op blessures stijgt, worden de medische vereisten uitgebreider. Maar bij een aantal sporten bleek de medische wedstrijdbegeleiding (nog) geheel niet of nauwelijks ingevuld.

In de publicatie wordt daarom aangedrongen op een veiligheidsplan voor elke sportbond, met daarin medische richtlijnen voor de verschillende sportwedstrijden. Die veiligheidsplannen zouden samen tot een definitieve leidraad 'Sportevenementen en hun medische voorzieningen' moeten leiden. De overheid zou daarbij een sturende rol op zich moeten nemen.

delen van het parcours, dat maakt het heel moeilijk voor reguliere hulpverleners om ter plaatse te komen. Je kunt dus maar beter zorgen dat je bij zo'n evenement je eigen high care binnen de hekken hebt.'

En dat moet gespecialiseerde zorg zijn. 'Stel je voor dat er vlak voor de finish van de Eneco tour een renner valt', zegt Benders. 'Dan moet je medisch vakbekwaam optreden voor de ogen van de media en het publiek, op een bijzonder hectisch moment in de wedstrijd. Dat houdt verder in dat je je bewust bent van de sportieve implicaties van je handelen. Dus je moet ook verstand hebben van die bepaalde sport en alle richtlijnen die daarbij horen.'

Minimumvoorwaarden

Dat brengt hem op de inventariserende studie die Service Médical heeft laten uitvoeren naar de richtlijnen van sportbonden voor medische voorzieningen bij evenementen (zie kader). 'Het rapport maakt duidelijk dat er te veel sportbonden zijn met te weinig richtlijnen', vat Benders samen. 'En de bestaande richtlijnen zijn vrij dun, ze geven slechts de minimumvoorwaarden aan. Bij uitschieters als sportevenementen met 300 duizend mensen aan de kant komt je logistiek zodanig onder druk te staan, dat je de richtlijnen van de bond duidelijk moet overstijgen. Dus hoe groter het evenement, hoe meer faciliteiten je uit voorzorg nodig hebt. Dan moet je er bijvoorbeeld voor kiezen om een traumahelikopter te laten meevliegen tijdens het evenement.' Benders weet uit ervaring dat organisatoren van sporteve-

Stichting Service Médical

nementen dikwijls afzien van adequate voorzieningen. ‘Ze denken vaak dat goede medische begeleiding duur is of ze vinden het vreemd dat ze ervoor moeten betalen. Een dokter doet dat toch voor niks? Bovendien verdient zo iemand al genoeg... Ik begrijp best dat organisatoren met een klein budget moeten werken, maar het is jammer dat het budget voor medische begeleiding vaak als eerste onder druk staat. En verder werkt men soms met een glibberig soort statistiek, waarbij men tegen elkaar zegt: wat is er de laatste tien jaar nou gebeurd bij ons evenement? Maar dat is gemakzucht, want iedereen weet dat de voorspellende statistiek van de calamiteitengeneeskunde niet echt bestaat. Wie kan er nou een inzakkende tribune voorspellen? Zelfs als het allemaal niet zo’n vaart loopt, is het nog bedroevend als mensen in benarde situaties lang of te lang moeten wachten op hulpverlening.’

Benders ziet daarom een duidelijke taak voor de rijksover-

heid. ‘Alleen wetten zorgen ervoor dat we niet te hard rijden en een autogordel dragen. Dus als de sportbonden geen zin hebben om het organisatoren moeilijk te maken door eisen te stellen aan medische voorzieningen en de gemeenten en provincies door te weinig kennis over sport onvoldoende toezicht houden, dan blijft de nationale wetgever over.’

Wetenschappelijk onderzoek

Daarnaast pleit Service Médical voor een landelijk veiligheidsplan en een Centre of excellence voor medische voorzieningen bij sportevenementen. De medische dienstverlener praat daarom onder andere met de Universiteit Maastricht, het academisch ziekenhuis Maastricht en het ministerie van VWS over de oprichting van zo’n centrum. Het idee daarvoor komt van mr. Pierre Swillens, als jurist gezondheidsrecht verbonden aan Service Médical. ‘Onze organisatie heeft in twintig jaar tijd ruime kennis opgebouwd, maar die is vooral praktisch. We missen de theoretische onderbouwing die je alleen met wetenschappelijk onderzoek kunt bereiken. Daarom is het een dwingende noodzaak dat alle kennis over medische voorzieningen bij sportevenementen wordt gebundeld. Dan had de organisatie van de Vierdaagse van Nijmegen daar bijvoorbeeld gebruik van kunnen maken. Want nu wordt medisch personeel ingezet vanuit ervaring, niet op basis van richtlijnen. In de toekomst zal er bijvoorbeeld bij de Vierdaagse zeker rekening worden gehouden met een hittegolf. Maar het zou beter zijn om de resultaten van deugdelijk en grootschalig onderzoek als leidraad te nemen voor de richtlijnen.’

Swillens pleit er ook voor om een certificeringssysteem in te voeren voor organisaties die medische hulp verlenen bij sportevenementen of voor te schrijven dat alleen erkende zorginstellingen een dergelijke rol mogen vervullen. Tot nu toe is Service Médical de enige binnen deze sector die als landelijke sportorganisatie en als zorginstelling is erkend. ‘Maar wij kunnen natuurlijk niet overal bij zijn. Soms zien we dan dat anderen werken met een oude bus of een afgedankte ambulance. Dat zou niet mogelijk moeten zijn.’ ■

Procedure vergunningverlening uitgelicht

De procedure bij de voorbereidingen op een sportevenement verloopt als volgt:

- Organisator evenement dient aanvraag vergunning in;
- Start procedure vergunningverlening;
- Gemeente wint advies in bij betrokken operationele diensten;
- Vergunning wordt verleend;
- Organisator bereidt zich voor op de maatregelen die in de vergunningseisen zijn opgenomen en/of de maatregelen die te maken hebben met openbare orde en veiligheid;
- Toezicht en handhaving tijdens de voorbereiding is een taak voor de gemeente;
- Na het evenement volgt een evaluatie.

De gemeente is eindverantwoordelijk voor alle geschetste processtappen. De GHOR adviseert de burgemeester.